

Gemeentewerken Rotterdam
t.a.v. de heer ing. H.H. Rotgans
Postbus 6633
ROTTERDAM

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
22 april 2004	U2004/11263	toek.FF2004C.269.rc	13 december 2004
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
FF/75C/2004/269		0800-2233322	1

Geachte heer Rotgans,

Naar aanleiding van uw verzoek van 4 mei 2004 en aangevuld op 4 augustus 2004, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2004/269, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepaling genoemd in de artikel 8, voor zover dit betreft het uitsteken, beschadigen of op enigerlei andere wijze van de groeiplaats verwijderen van de brede wespenorchis, dotterbloem, grote kaardenbol en zwanebloem; van de verbodsbepaling genoemd in artikel 13 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het vervoeren en onder zich hebben van de brede wespenorchis, van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het opzettelijk verontrusten; beschadigen, vernielen, verstoren van hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis, gewone pad en groene kikker; alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9 (ambtshalve) en 13 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen en het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen naar een geschikte biotoop) van de gewone pad en de groene kikker.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op het Schiebroekse park. Dit park ligt in de deelgemeente Hillegersberg-Schieboek van de gemeente Rotterdam. De ingreep is noodzakelijk om de veiligheid van vertrekkende en aankomende vliegtuigen te garanderen. In het Verdrag van Chicago is een artikel opgenomen dat uitdrukkelijk verbiedt dat er obstakels groeien voor de aan- en afvliegroute van het vliegveld Rotterdam Airport. Ter voldoening aan het Verdrag van Chicago is het nu noodzakelijk dat het zogenaamde 2%-vlak obstakelvrij wordt gemaakt. Binnen het gebied van het 2%-vlak is alom sprake van een aanzienlijke overschrijding van de hoogtelimiet door bomen. De wettelijke verplichtingen volgens het Verdrag van Chicago pleiten voor een zo spoedig mogelijke uitvoering van het werk.

Het plangebied wordt begrensd door drie wegen (Berberisweg, Lindesingel en Doenkade) en een spoorlijn (de Hofpleinweg respectievelijk het tracé van de HSL). De werkzaamheden bestaan uit het rooien, ringen, toppen en lieren van bomen, ontgraven van de bovengrond, aanleg en van renovatie van wandel- en fietspaden, herstel van greppels, aanbren-

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
13 december 2004	toek.FF2004C.269.rc	2

gen van beplanting en bomen, bruggen, vlonders en duikers, alsmede de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8, 10, 11 en 13 van de Flora- en faunawet, voor wat betreft exemplaren van de brede wespenorchis, dotterbloem, grote kaardenbol, zwanebloem, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis, een dertigtal vogelsoorten, bruine kikker, gewone pad, groene kikker, vogels, baars, driedoornige stekelbaars, kroeskarper, pos, snoekbaars, schubkarper, tiendoornige stekelbaars.

Overwegingen

Wettelijk kader

De brede wespenorchis, dotterbloem, grote kaardenbol en zwanebloem zijn beschermde inheemse plantensoorten als bedoeld in artikel 3, lid 1, van de Flora- en faunawet. De gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet. De gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. Vogels zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Voor vogels kan echter géén ontheffing worden verleend. Hieronder zullen de redenen hiervoor worden uiteengezet. De bruine kikker, gewone pad en groene kikker zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet. De baars, driedoornige stekelbaars, kroeskarper, pos, snoekbaars, schubkarper en tiendoornige stekelbaars zijn van nature in Nederland voorkomende vissen, waarop de Visserij wet 1963 van toepassing is, en zijn daarom niet beschermd op grond van artikel 4, eerste lid onder d van de Flora- en faunawet.

Op grond van artikel 8 van de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse plantensoorten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen. Op grond van de artikelen 9, 10, 11 en 13 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen; opzettelijk te verontrusten; nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren; te vervoeren of onder zich te hebben.

Het feit dat vleermuissoorten het park gebruiken als fourageergebied is in principe geen grondslag voor het verlenen van ontheffing van de artikelen 10 en 11 van de Flora en faunawet. Zolang vleermuissoorten buiten het plangebied hun vaste rust- en verblijfplaatsen hebben en er fourageergebied van enige betekenis overblijft is er geen sprake van opzettelijk verstoren van de diersoorten in de zin van artikel 10 van de Flora- en faunawet. De meervleermuis en de laatvlieger zijn slechts één keer foeragerend in het plangebied waargenomen. Voor de meervleermuis en de laatvlieger wordt daarom géén ontheffing nodig geacht. De gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis gebruiken het park ook als foerageergebied, maar gebruiken het plangebied daarnaast als vaste rust- en verblijfplaats of vaste vliegroute. In die zin is het voor deze vleermuissoorten wel noodzakelijk om ontheffing te verlenen van de verboden van artikel 10 en 11 van de Flora- en faunawet.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
13 december 2004	toek.FF2004C.269.rc	3

De bruine kikker is aangetroffen in de gebieden de Hoge Limiet en de Jasonweg. Deze locaties liggen buiten het plangebied. Omdat amfibieën een beperkte actieradius hebben en gezien de afstand van beide wegen tot het plangebied, ligt het niet voor de hand dat de bruine kikker door de werkzaamheden in het Schiebroekse park schade ondervindt. Een ontheffing voor de bruine kikker is derhalve niet nodig.

Op grond van artikel 75, lid 4 van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Op grond van artikel 75, lid 5, aanhef en onder c van de Flora- en faunawet, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn en diersoorten als bedoeld in artikel 4, eerste lid 1, onder b (vogels) van de Flora- en faunawet, ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. In artikel 2, lid 2, onder e, van het Besluit vrijstelling beschermde dieren en plantensoorten (28 november 2000, Stb. 525) worden als andere belangen als bedoeld in artikel 75, vierde lid, onder c, van de Flora- en faunawet, onder andere aangewezen dwingende redenen van groot openbaar belang. Uit de toelichting hierop blijkt dat hierbij onder andere te denken valt aan de aanleg van infrastructurele werken. Uit artikel 2, lid 2, onder e, van het Besluit vrijstelling beschermde dieren en plantensoorten volgt echter dat vanwege dit belang geen ontheffing kan worden verleend ten aanzien van vogels. Omdat dit besluit nog niet is aangepast aan de wijziging van de Flora- en faunawet van 24 april 2002 wordt hier nog over andere belangen als bedoeld in artikel 75, vierde lid, onderdeel c geschreven, terwijl hiermee het vijfde lid van artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt bedoeld.

Uit bovenstaande volgt dat het niet mogelijk is om een ontheffing te verlenen voor verbodsbepalingen ten opzichte van de broedvogels. Op grond van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren. Er mogen derhalve geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Dit betekent dat u dient te waarborgen dat met uw werkwijze de aanwezige vogelsoorten niet opzettelijk verontrust worden en dat hun nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen niet worden verstoord. Concreet houdt dit in dat er géén activiteiten mogen worden ondernomen als er holen en nesten van de genoemde vogels aanwezig en in gebruik zijn.

Instandhouding van de soort

De brede wespenorchis, dotterbloem, grote kaardenbol en zwanebloem zijn algemene plantensoorten. De brede wespenorchis verdient echter bijzondere aandacht als orchideesoort. Ten einde het duurzame voortbestaan ervan in het Schiebroekse park te waarborgen, dient de brede wespenorchis te worden verplaatst. Verplaatsing van de overige genoemde plantensoorten is niet nodig, omdat zij zich opnieuw in het gebied kunnen vestigen.

De gewone dwergvleermuis en de watervleermuis gebruiken het plangebied als balts- en najaarsverblijfplaats. De rosse vleermuis gebruikt het plangebied als rustplaats.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
13 december 2004	toek.FF2004C.269.rc	4

De gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis gebruiken het plangebied als onderdeel van de vliegroute. De gewone dwergvleermuis heeft mogelijk een verblijfplaats in het beukenbos ten zuiden van de volkstuinten en heeft een kraamkolonie net buiten het plangebied. De werkzaamheden kunnen leiden tot het verdwijnen van verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen. De meervleermuis en de laatvlieger zijn slechts één keer in het gebied waargenomen en hebben in het plangebied géén holen en vaste rust- en verblijfplaatsen.

De gunstige staat van instandhouding van de voornoemde vleermuissoorten komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de voorgestelde mitigerende en compenserende maatregelen en overigens volgens de in de ontheffing opgelegde voorwaarden.

De aanleg van duikers kan leiden tot verstoring van individuele exemplaren van de gewone pad en groene kikker en hun leefgebied. De gunstige staat van instandhouding van de gewone pad en de bruine kikker komen echter niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de voorgestelde mitigerende en compenserende maatregelen en overigens volgens de in de ontheffing opgelegde voorwaarden.

Compenserende en mitigerende maatregelen

Door de werkzaamheden kunnen de aanwezige beschermde plantensoorten worden beschadigd. Door de uitvoering van de werkzaamheden kan verder de toplaag van de grond worden aangetast. Dit wordt verzacht door bosvakken in het komende groeiseizoen in te zaaien met een passend bloemrijk mengsel.

Voor de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis wordt als mitigerende maatregel op korte termijn voldoende geschikte verblijfplaatsen aangebracht in de vorm van nestkasten. Ook worden bomen met holen en spleten afgetopt in overleg met een lokale vleermuizengroep. Op lange termijn zullen de foerageermogelijkheden naar verwachting groter zijn dan in de huidige situatie door de ontwikkeling van gevarieerde vegetatie en de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

De aanleg van duikers kan leiden tot verstoring van individuele exemplaren van de gewone pad en groene kikker en hun leefgebied. De watergangen worden vóór de start van de werkzaamheden zorgvuldig onderzocht op de aanwezigheid van de gewone pad en groene kikker. Beide soorten worden vervolgens verplaatst naar geschikt biotoop in de directe omgeving van het plangebied.

Binnen het plangebied is het bruin blauwtje aangetroffen. Bij de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de genoemde soorten. Dat wil zeggen dat de werkzaamheden niet mogen leiden tot aantasting van het leefmilieu van de voor het bruin blauwtje noodzakelijke zoomvegetaties.

Alternatieven

Gezien het feit dat het om een bestaand park gaat en de aanleg van een nieuw park niet aan de orde is, komt het logisch voor dat de aanvrager geen alternatieven heeft onderzocht. Het project, waarvoor ontheffing wordt aangevraagd, is probleemoplossend, omdat na uitvoering van de werkzaamheden kan worden voorzien in genoemde veiligheidsnorm. Bovendien draagt het plan bij tot kwaliteitsverbetering van het park. Geconcludeerd wordt dat voor het project geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
13 december 2004	toek.FF2004C.269.rc	5

Belang van de ingreep

Als dwingende redenen van groot openbaar belang wordt genoemd het Verdrag van Chicago, welke is geïmplementeerd in de Wet Luchtvaart. In het Verdrag van Chicago is een artikel opgenomen dat uitdrukkelijk verbiedt dat er obstakels groeien voor de aan- en afvliegroute van het vliegveld Rotterdam Airport. Ter voldoening aan het Verdrag van Chicago is het nu noodzakelijk dat het zogenaamde 2%-vlak obstakelvrij wordt gemaakt. Binnen het gebied van het 2%-vlak is nu alom sprake van een aanzienlijke overschrijding van de hoogtelimiet door bomen. De wettelijke verplichtingen volgens het Verdrag van Chicago pleiten voor een zo spoedig mogelijke uitvoering van het werk.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam zijn op grond van artikel 4.4.4. van de APV van Rotterdam verplicht op grond van de artikelen 37 en 38 van het verdrag inzake de internationale burgerlijke luchtvaart en de door de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) vastgestelde en voor Nederland geldende eisen een kapvergunning te verlenen. Het groot openbaar belang is hiermee voldoende aangetoond.

Op basis van de uit artikel 2 van de Flora- en faunawet volgende zorgplicht, is het noodzakelijk dat alle redelijke handelingen worden verricht of nagelaten om te voorkomen dat nadelige gevolgen voor flora en fauna veroorzaakt worden.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u bijgaande ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorwaarden verbonden.

De ontheffing en de voorwaarden treft u hierbij aan.

Indien u het met deze beslissing niet eens bent, kunt u hiertegen binnen 6 weken na verzending van dit schrijven bezwaar maken. Ook een andere belanghebbende kan tegen dit besluit in bezwaar komen. Het bezwaarschrift dient te worden gezonden aan LASER Dordrecht, afdeling bezwaarschriften. Het adres vindt u in de linkerkantlijn van dit schrijven. Geef in uw brief duidelijk aan wat uw bezwaren zijn en de motivering daarvan. Vermeld in de linkerbovenhoek van het bezwaarschrift duidelijk het volgende: ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet en het aanvraagnummer. U wordt tevens verzocht een afschrift van deze brief bij het bezwaarschrift te voegen. De unitmanager van LASER zal namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op het bezwaarschrift beslissen.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT,
voor deze,
de teammanager van LASER,

Dhr. M.P. de Graaf

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Naar aanleiding van het verzoek van heer ing. H.H. Rotgans
namens gemeentewerken Rotterdam, op 4 mei 2004 en aangevuld op 4 augustus 2004

gelet op artikel 75, lid 4 en 5 onderdeel c van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Gemeentewerken Rotterdam
Adres:	Galvanistraat 15
Postcode en woonplaats:	3029 AD ROTTERDAM
Voor het tijdvak van:	13 december 2004 tot en met 13 december 2006

ONTHEFFING

FF/75C/2004/269

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 8 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het uitsteken, beschadigen of op enigerlei andere wijze van de groeiplaats verwijderen van de brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*), dotterbloem (*Caltha palustris*), grote kaardenbol (*Dipsacus fullonum*) en zwanebloem (*Butomus umbellatus*), van de verbodsbepaling genoemd in artikel 13 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het vervoeren en onder zich hebben van de brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*), van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het opzettelijk verontrusten; beschadigen, vernielen, verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), watervleermuis (*Myotis daubentonii*), gewone pad (*Bufo bufo*) en groene kikker (*Rana esculenta*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9 en 13 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen en het vervoeren en onder zich hebben van de gewone pad (*Bufo bufo*) en groene kikker (*Rana esculenta*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het Schiebroekse Park, gelegen in het noorden van de deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek, conform de bij de aanvraag bijgesloten rapporten en de plankaarten.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorwaarden verbonden:

Algemene voorwaarden

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. De ontheffing geldt alleen voor de uitvoering van de werkzaamheden, zoals vermeld in de projectomschrijving voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen noodzakelijk zijn, dient de ontheffinghouder onverwijld contact op te nemen met LASER vestiging Dordrecht.
4. De gemeentewerken Rotterdam, (hier na te noemen: de ontheffinghouder) blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de strikte naleving van de voorwaarden van deze ontheffing. Ook voor de uitvoering, bekostiging en het beheer van deze maatregelen blijft de ontheffinghouder primair verantwoordelijk en aansprakelijk.
5. De ontheffinghouder kan organisaties of personen aanwijzen die middels een machtiging gebruik kunnen maken van deze ontheffing (gemachtigde). In dit geval dient deze een kopie van de verleende machtigingen aan LASER vestiging Dordrecht, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht te zenden.

De machtigingen vermelden in ieder geval de volgende gegevens:

- a. volledige naam, adres, woonplaats en geboortedatum van degene aan wie de machtiging is verleend;
- b. soort(en) en eventuele aantallen waarvoor de machtiging geldt;
- c. de handelingen die mogen worden verricht;
- d. plaats(en) waar de handelingen mogen worden verricht;
- e. omschrijving kwalificaties m.b.t. kennis van de te machtigen persoon;
- f. periode waarvoor de machtiging geldt.

De gemachtigde dient zijn machtiging op eerste vordering te tonen aan de toezichthouder of opsporingsambtenaar.

6. De gebruiker van deze ontheffing draagt bij het verrichten van de handelingen waarvoor de ontheffing verleend is deze ontheffing of een kopie ervan bij zich. Indien de gebruiker een gemachtigde is, dient zijn machtiging te zijn gehecht aan een kopie van deze ontheffing. De gebruiker van de ontheffing dient de ontheffing op eerste vordering te tonen aan een bevoegd toezichthouder of opsporingsambtenaar.

Specifieke voorwaarden

7. Het kappen, ringen en toppen van bomen dient bij voorkeur in de periode van half september tot half oktober, doch uiterlijk vóór 1 november, te worden uitgevoerd. Hiermee kunnen de in het gebied aanwezige vleermuizen het beste worden ontzien. Het kappen is ook toegestaan na de periode van 1 november indien dit uit veiligheidsoverwegingen op grond van verdrags- en andere wettelijke verplichtingen is vereist.
8. In verband met het behoud van bomen met spleten en hopen voor hopenbroeders en vleermuizen dienen de bomen met spleten en hopen zoveel als wettelijk mogelijk is boven deze spleten en hopen te worden getopt.
9. In het gebied dienen tijdelijke vleermuiskasten te worden opgehangen. Dit om te waarborgen dat op korte termijn voldoende verblijfplaatsen voor vleermuissoorten in het Schiebroekse Park zijn.
10. Bij het kappen van bomen dienen de lanen in het park te worden ontzien vanwege hun functie in de vliegroutes van vleermuizen. Ook hier dient het toppen van bomen boven de hopen en spleten het uitgangspunt te zijn, voorzover verdrags- en andere wettelijke verplichtingen hiertegen niet in de weg staan.
11. Alle voornoemde handelingen dienen te worden uitgevoerd in nauw overleg met en in aanwezigheid van een vleermuisdeskundige. Alvorens wordt overgegaan tot het plaatsen van duikers, dienen de desbetreffende watergangen te worden afgedamd en de waterstand te worden verlaagd tot 5 cm diep. De dan aanwezige exemplaren van de gewone pad en groene kikker dienen vervolgens met de hand gevangen en verplaatst te worden naar een geschikte biotoop (watergang) in de directe omgeving van de plaats van uitvoering.
12. De voornoemde handelingen in relatie tot de watergangen dienen in overleg met en in aanwezigheid van een amfibiedeskundige te worden uitgevoerd.

Overige voorwaarden

13. Indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorwaarden kan deze ontheffing worden ingetrokken.
14. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorwaarden is LASER vestiging Dordrecht, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht.

Dordrecht, 13 december 2004

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,
voor deze,
de teammanager van LASER,

Dhr. M.P. de Graaf